

Find den rigtige skiftejurisdiktion

Ulrich Alster Klug – 2012 – dannebrog@dk-yeoman.dk

For nemheds skyld tager vi hver relevant periode for sig.

Indtil 1683

Indtil 1683 var jurisdiktionen ofte ret uvis, men hvis du bruger vejledningen for perioden 1683-1919 vil du oftest få en god idé om, hvilken skifteret der må være den rette at søge under.

Perioden 1683-1919

Ved Danske Lov af 1683 blev skiftejurisdiktionerne fastlagt, så det var enhver persons husbond eller foresatte, som skulle forestå skiftet. Du har i notesættet en tabel over befolkningsgrupperne og de relevante skifteretter.

Langt de fleste tilfælde dækkes af følgende:

Fæstebønder, indtil 1817 havde de små godser (de ikke erigerede godser) skiftejurisdiktion for fæsterne under godset. Først i 1850 mistede de store godser (de erigerede godser, dvs. len, stamhuse og fideikommiss) deres skiftejurisdiktion. – Når godsets jurisdiktion ophørte, overgik den til birkedommeren eller herredsfoged.

Selvejeres og indsidderes m.fl. fik indtil 1800 foretaget skifte af amtmanden, da disse befolkningsgrupper jo ingen anden husbond end kongen havde. Amtmandens skiftejurisdiktion overgik år 1800 til birkedommerne og herredsfogederne.

Købstædernes borgere hørte i hele perioden indtil 1919 under byfogedens jurisdiktion.

Find den rigtige skifteret

Før 1919

Benyt hjemmesiden www.familysearch.org.

Discover Your Family History

Records Trees Catalog Books

Our records span billions of names across hundreds of collections—including birth, marriage, death, probate, land, military, IGI extracted, and more.

First Names Last Names

Search by Life Events: Any | Birth | Marriage | Residence | Death

Search by Relationships: Spouse | Parents

Search by: Batch Number

Vælg fanebladet *Catalog*, så får du denne side frem:

Discover Your Family History

Records Trees Catalog Books

FamilySearch Catalog is in **BETA**. You can still visit the previous version.

Search For

Search

Du skal i rullepanelet til venstre vælge *Place-names* (*stednavne*) og så søge på enten København, navnet på købstaden eller på landsognet. Jeg bruger som eksempel *Denmark, Viborg, Skjern*. Klik *Search* (Søg):

Så får du en liste over kilder, der er umiddelbart relevante for det pågældende sogn:

Library Catalog

- ▶ Denmark, Viborg, Skjern – Church records (2)
- ▶ Denmark, Viborg, Skjern – Genealogy (2)
- ▶ Denmark, Viborg, Skjern – Land and property (1)
- ▶ Denmark, Viborg, Skjern – Probate records (6)

Vælg *Probate Records* (*skifte-arkivalier*), så får du en liste over de for sognet relevante skifteretter:

▶ Denmark, Viborg, Skjern – Land and property (1)

▼ Denmark, Viborg, Skjern – Probate records (6)

[Skifteprotokoller, 1779–1815](#)
author: Danmark. Karmark gods (Viborg)
availability: Family History Centers

[Skifteprotokoller, 1715–1852](#)
author: Danmark. Ulstrup gods (Middelsom herred)
availability: Family History Centers

[Skifteprotokoller, 1793–1874](#)
author: Danmark. Herredsret (Middelsom herred)
availability: Family History Centers

[Skifteprotokoller, 1692–1817](#)
author: Danmark. Middelsom herreds provsti (Viborg)
availability: Family History Centers

[Skifteprotokoller, 1696–1801](#)

Disse skifteretter må du gå igennem for at se, hvilke der er relevante for netop det sted, din familie boede i sognet. Hvis du ikke kan finde stednavnet nævnt under en af skifteretterne, må du gå ud fra, stedet er kaldt noget andet, når der blev afholdt skifte, og så kan det være, du simpelthen skal forsøge dig med alle de fundne skifteretter. Print evt. siden med listen over skifteretter ud, før du tager på arkiv (eller kigger på AO).

Her har jeg klikket på Ulstrup gods og får følgende liste over stednavne nævnt i skifteprotokollerne:

Også for Himmestrup, Viskum, og Skjorn godser.

Godset omfatter disse steder: SOGN AMT STEDNAVNENE -- Sønder Vinge Viborg Sønder Vinge, Rønge, Rønge Mølle, Højlund, Ulstrup, Teglluset -- Langå Viborg Langå, Langå Hospital, Hollerup -- Torup Viborg Torup -- Vester Velling Viborg Vester Velling, Terp, Lille Torup -- Skjern Viborg Løvskal, Tindbæk, Stubberup, Karmark, Ilsø -- Øster Velling Viborg Øster Velling -- Grensten Viborg Grensten -- Vorning Viborg Vorning, Hvidding -- Kvorning Viborg Kvorning -- Hammershøj Viborg Hammershøj -- Hjerminde Viborg Hjerminde Taul, Solgård, Skovhus -- Lee Viborg Lee, Lee Krog, Overskov, Nørre Tulstrup, Hedemølle, Koldbæk -- Hjorthede Viborg Hjorthede, Sønder Tulstrup, Sløukrog, Kjællingbøl -- Bjerring Viborg Bjerring, Seerup (Sjørup) -- Mammen Viborg Trængsel, Herreborg

Tånum Viborg Tånum -- Rødding Viborg Ingstrup, Ingstrup Mølle, Batum, Batumgård, Kokholm, Meilgård -- Ørum Viborg Mollerup, Velds, Hvolbæk -- Viskum Viborg Viskum, Over Viskum, Viskum Mølle, Øe, Nøråhus -- Vejrum Viborg Vejrum, Brømølle, Store Fuglsang, Lundorf -- Sønderbæk Viborg Sønderbæk -- Tapdrup Viborg Thisted -- Feldingbjerg Viborg Feldingbjerg

Læg for resten mærke til noterne for skifteprotokollen, for det første får du at vide, hvilket arkiv arkivalien fandtes på, da der blev filmet, for det andet får vi i dette tilfælde at vide, at disse protokoller (eller nogle af dem) også omfatter Himmestrup, Viskum og Skjorn (som er Skjern) godser.

Stednavnene er opført alfabetisk, hvert med angivelse af amt og sogn, hvor dette vides.

Brug evt. Ctrl + b eller Ctrl + f for at få browserens søge funktion frem. Nu kan du søge på enten det ønskede stednavn eller endnu bedre på sognets navn.

Nederst på siden får du en liste over samtlige sogne, hvor godset har haft jord. Godt at vide, hvis du skal finde de mulige fødesogne for en fæstebonde under stavnsbåndet 1733-1788, idet han som regel ville tage et fæste under samme godskompleks, som han var født under.

Efter 1919

På arkivernes findes Post- og Adressebogen. Brug en fra f.eks. 1921. Dis-Danmark har også i sin tid udgivet netop den årgang på CDrom. I Post- og Adressebogen findes forrest oversigt over forskellige embeder, som de var i udgivelsesåret.

Ellers kan kortværket Danmarks Administrative Inddeling 1660-1979, som findes på arkiverne og de store biblioteker, benyttes. Det kan selvfølgelig også benyttes for perioden før 1919, når der er tale om birk eller herreder.

Efter 2008

Find jurisdiktionen på hjemmesiden www.domstol.dk, hvor du kan finde de nuværende byretter, eller ved hjælp af Kort- og Matrikelstyrelsens oversigt over ejerlav med tilhørende dommerembede (links til disse findes på www.dannebrog.biz/links.html => matrikelkort).